

ELU projekti portfoolio

Projekti nimi: Mudeli loomine õpetaja kui eestvedaja toetamiseks koolis

1. Eesmärk

Meie projekti eesmärk oli luua mudel koolijuhtidele, mis leiaks kasutust koolides ja alushariduses: kuidas toetada õpetajat kui eestvedajat. Haridusasutused vajavad jätkusuutlikke lahendusi, kuidas saavutada paremaid õpitulemusi ja rakendada õpetajate teadmisi ja oskusi maksimaalselt. Õpetaja kui eestvedaja saab koolijuhi toetusel suurema vastutuse kaasa rääkida õppekorralduse küsimustes ning on vahendaja juhtkonna ja teiste aineõpetajate vahel, mis puudutab ainekava ning tõhusamat õpetamist klassis. Tema ise vajab tunnustust teistelt õpetajatelt, pidevat enesetäiendamist ja koostööd ning avatud suhtlust kolleegidega, et õpetamist oma koolis või lasteaias koos paremaks muuta, vajadusel kaasates lapsevanemaid.

2. Projekti taust ja kirjeldus

Projektis arutasime teaduskirjandusele toetudes mitmeid võimalusi, kuidas kooli juhtkond saab luua võimalusi ja toetada eestvedajat õpetajat. Kõigepealt uurisime, millistel õpetajatel on potentsiaali saada õpetaja kui eestvedajaks? Kas see võiks olla vabatahtlikkuse alusel või koolijuhi suunamisel? Kui kaua võiks kesta õpetaja kui eestvedaja tööperiood? Mis õpetajat kui eestvedajat motiveerib? Kuidas leida töö kõrvalt aega teiste juhendamiseks? Kas on vajalik väline motiveerimine? Mis teeb eestvedaja õpetaja töö lihtsamaks?

Praeguses maailmas ei ole võimalik ainult ametliku võimu kasutades ehk ilma liidriks kujunemata edukas juht olla. Seetõttu on iga juhi jaoks oluline kujuneda ka liidriks, mis aga omakorda eeldab eestvedamise teooria ja tehnikate tundmist. 21. sajandi koolijuht peab oma töös arvestama eelkõige märksõnaga „koostöö“ ning jagama vastutust, tunnustust ning tagasisidet oma töötajatega. (Snoek, 2014). Üheks juhtimise jagamise väljundiks on õpetajate kui eestvedaja rolli rakendamine ning toetamine koolis.

Õpetaja kui eestvedaja (*teacher leader*) mõistet ei ole üheselt defineeritud (Wenner & Campbell, 2017), kuid üldiselt viitab see õpetaja rolli laienemisele klassiruumist väljapoole, osaledes kooliarenduses, teiste õpetajate arengu toetamises, õppeprotsesside täiustamises või ka koolis andmete kogumises ja nende analüüsimises (Snoek, 2014). Seejuures peaks õpetajate kui eestvedajate tegevuse eesmärk olema õpilaste õppimise parendamine (Schott et

al., 2020; Wenner & Campbell, 2017; York-Barr & Duke, 2004).

3. Tegevuste rakendamine

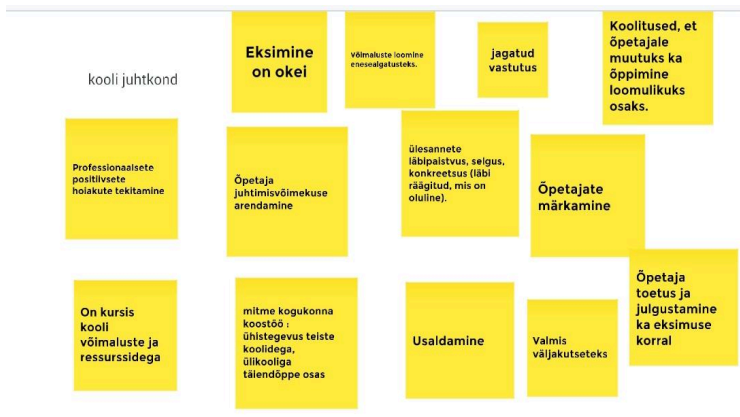
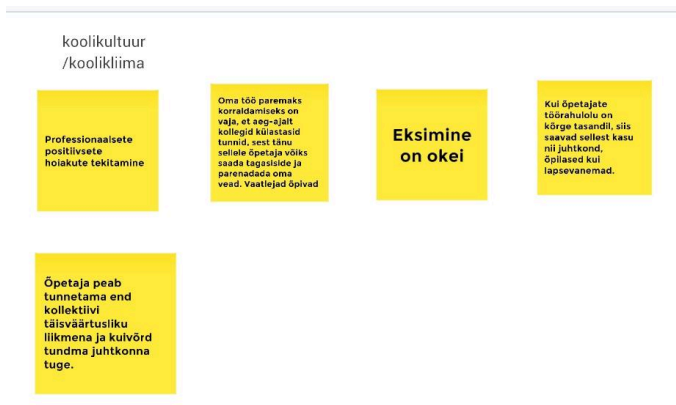
Meie projekti lõpptulemuseks oli teha mudel, mille järgi saavad haridusjuhid luua toetava keskkonna ja motiveerida rohkemaid õpetajaid võtma eestvedaja rolli, et toetada kogu kooli arengut alustades õpetajatest endist ja lõpetades õpilastega. Selle eesmärgi saavutamiseks töötasime läbi teemaga seotud kirjanduse ning seejärel koostasime loetu põhjal intervjuuküsimustiku.

Kaasatud oli 6 üliõpilast ja kaks juhendavat magistranti. Juhendajate sõnul oli "oodatav tulemus piltlik ning selge mudel, mis aitaks lihtsal kujul välja tuua, mida saaksid koolijuhid teha, et toetada õpetajaid kui eestvedajaid oma asutuses ning teha tegevus võimalikult jätkusuutlikuks ka pikas perspektiivis."

Peale teooriaga tutvumist kaardistasime vajalikud teemade blokid, et luua küsimused, mille najal saame õpetajaid intervjuuerides ja teooriale toetudes jõuda pidepunktideni, mil viisil saab koolijuht eestvedaja õpetajaid toetada.

Kasutasime kaardistamiseks Jamboardi, kuhu kõik said lisada teooriast leitud märksõnu.

Võttes arvesse märksõnu ning teemasid, vormistasime küsimused ning viisime õpetajatega läbi poolstruktureeritud intervjuud.

Sissejuhatus: Viimastel aastatel on rohkem hakatud rääkima õpetaja kui eestvedaja juhtimiskäsitusest, mis tähendab, et õpetajad võtavad oma tavatöö ehk klassiruumis õpetamise kõrval rohkem vastutust ka laiemas kooli arengus.

Õpetaja ise

1. Millised on sinu arvates need õpetajad, kes võtavad eestvedaja rolli? Missugused omadused või oskused neil on? Mis selliseid õpetajaid iseloomustab?
2. (Mis sa arvad väitest “Kõik õpetajad võivad olla eestvedajad”?)
3. Kuivõrd sa arvad, et sina oled oma koolis eestvedaja? (too mõni näide) Missugused sinu omadused või oskused aitavad või aitaksid sul selle rolliga toime tulla?

Koolikultuur

selgitav tekst: mida koolikultuuri all mõeldakse... Koolikultuuri all mõeldakse nii käega katsutavaid asju, nt mingisugused välja töötatud dokumendid, plakatid seintel. Lisaks väljendub koolikultuuri selles, kuidas koolis käitutakse, missugused on väärtused ja kuidas neid väljendatakse.

4. Mis on sinu arvates olulised koolikultuuriga seotud aspektid, mis toetaksid õpetajate valmidust võtta rohkem vastutust kooli arendusprotsessides?
5. Kui sa pigem hindad oma valmidust praegu kõrgelt/madalalt, siis missugused koolikultuuri osad sind selles osas toetavad või vastupidi, pärsivad?
6. (Milline on sinu arvates toetav koolikultuur?)
7. Kuidas sa hindad, et sinu koolis on **jagatud** visioon, missioon, väärtused ja eesmärgid?
8. Kuivõrd on õpetajad teie koolis erinevatesse arendustegevustesse kaasatud? Too näiteid
9. Kuidas väärtustavad teie kooli juhtkonna liikmed õppimist? Millistes tegevustes see väljendub? Too näiteid
10. Milliseks hindad teie kooli tunnustussüsteemi?

Koolikliima

Selgitav tekst: Koolikultuuri alla käib ka koolikliima, mis kätkeb endas suhteid erinevate osapoolte, näiteks õpetajatevahelised suhted, suhted lastevanematega, õpilastega ja koolijuhiga.

1. Missugused peaksid sinu arvates olema kolleegidevahelised suhted, mis toetaksid õpetajate valmidust võtta eestvedaja rolli? (Kas need üldse mõjutavad õpetajate valmidust?)
2. Missugused peaksid sinu arvates olema õpetajate ja lastevanemate suhted, mis toetaksid õpetajate valmidust võtta eestvedaja rolli?
(Kas need üldse mõjutavad õpetajate valmidust?)
3. Missugused peaksid sinu arvates olema õpetajate ja õpilaste omavahelised suhted, mis toetaksid õpetajate valmidust võtta eestvedaja rolli?
(Kas need üldse mõjutavad õpetajate valmidust?)
4. Missugused peaksid sinu arvates olema õpetajate ja kooli juhtkonna omavahelised suhted, mis toetaksid õpetajate valmidust võtta eestvedaja rolli? (Kas need üldse mõjutavad õpetajate valmidust?)

Juht, kooli juhtkond

1. Missugused kooli juhtkonnaga seotud tingimused toetavad õpetajate valmidust võtta eestvedaja rolli? Kuidas sinu koolis sellega on? Palun põhjenda/too mõni näide
2. (Kooli juhi ja juhtkonna ülesanne peaks olema toetavate tingimuste tagamine, milleks on näiteks finantsid, aeg, ruum. Kuidas teie koolis sellega on?)
3. Millised põhimõtted kooli juhtimisel toetaksid õpetajate valmidust võtta rohkem vastutust laiemas kooli arengus?

Intervjuud viisime läbi erinevate koolide ja erineva taustaga õpetajatega vesteldes. Intervjuud transkribeerisime ja kodeerisime uuringutest välja tulnud märksõnade alla. Intervjuudest välja tulnud vastuste alusel koostasime mudeli - nõo dokumendi juhiste ja koolijuhtidele. Eesmärkide täitmist soodustas pidev ja hea koostöö omavahel. Tegemist oli kõigi grupiliikmete panusega. Alguses toimusid kohtumised igapäraselt, hiljem vajaduspõhiselt.

4. Projektiga seotud sidusrühmad

Antud mudeli loomiseks oli vajalik kaasata eelkõige õpetajad, selgitamiseks välja, mis on õpetajate nägemus ning vajadus eestvedaja rolli võtmisel. Koostööd tegime koolidega, mis juba tegelesid õpetaja, kui eestvedaja innustamisega ning vajaliku keskkonna loomisega. See andis sisendi, kuidas on nad selleni jõudnud ning mis on see, millele meil on vaja rohkem tähelepanu pöörata. Viies erinevates koolides läbi intervjuusid õpetajatega püüdsime mõista ja kaardistada vajalikud pidepunktid koolijuhtidele, millele tähelepanu pöörata, et õpetajad sooviksid ise selle rolli võtta. Esialgu võtsime suunaks küsitleda koole, kus õpetaja kui eestvedaja toetamisega juba tegeleti, kuid samas küsitlesime ka õpetajaid koolides, kus see teema ei olnud veel päevakorras. See andis teadmise, mis on haridusasutuses see, mis püüab eestvedaja rolli võtmist ning mis on see mis koolijuhte ja õpetajaid edasi aitab.

Valmis mudel toob kasu kogu haridusasutusele ning ühiskonnale laiemalt. Koolijuhi valmisolek õpetajat teadlikult sellel teel toetada parendab nii õppimis- kui õpetamispraktikaid ja tõhustab õpilaste õppimist, kujundades ennastjuhtivaid noori, kes tulevad toime tööturul ja osalevad elukestvas õppes.

Projekt on suunatud koolide juhtkonna liikmetele, et nad oskaksid toetada ja märgata oma õpetajaid eestvedajaks olemisel. Juhend sisaldab nõuandeid, kuidas õpetajatel oleks motivatsiooni, tahet ja teadmisi teha lisaks õpetamisele ka eestvedamist. See võiks ideaalis

levida suurele hulgale koolidele, et koolidel oleks lihtsam, julgem proovida ning valida kooli eestvedajaid õpetajaid.

Tegevuste käigus valmis 5-leheküljeline juhendmaterjal, mis on kokku pandud peamiselt intervjuudest saadud materjalist. Fookus on erinevatel tegevustel, mida koolijuht (juhtkond) saab teha, et paremini toetada erinevaid õpetajat kui eestvedajat toetavaid tegureid. Juhendis keskendusime õpetaja enda, kolleegide, koolikultuuri ja juhtkonnaga seotud teguritele, kirjeldades, millised peaksid olema koolikultuur, kolleegid ning juhtkond, et õpetajad rohkem eestvedaja rolli võtaksid ning millised on õpetajad, kes rohkem klassis õpetamise kõrvalt kooliarengusse panustavad.

Juhendiga saab tutvuda siin:

<https://drive.google.com/file/d/1Riw8nREcHYmIrh7eU3ytEJF3XOIeUijZ/view?usp=sharing>

5. Tegevuskava

Tegevused	Tähtaeg	Vastutaja(d)
P. Oppi doktoritöö teooria osa lugemine	27.09	kõik
Õpetaja kui eestvedaja toetamine (allikate otsimine ja lugemine)	03.10	kõik
Õpetaja kui eestvedaja toetamine (allikate otsimine ja lugemine)	13.10	kõik
Vahekokkuvõtte saatmine + esitlus	15.10	kõik
vahekokkuvõtte esitlemine	25.10	
intervjuuküsimuste koostamine	27.10	kõik
intervjuude läbiviimine erinevates asutustes	27.10-9.11	jagame ära 27.10 kohtumisel
kokkuvõtete tegemine <u>esimsetest</u> intervjuudest, analüüs	9.11	Mari-Liis ja Melissa
töö intervjuudega	24.11	Mari-Liis ja Melissa
Mudeli disainimine ja kirjutamisprotsessi planeerimine	6.12	kõik (ülesanded jagame täpsemalt ära kohtumisel)

6. Projekti tutvustamine sidusrühmadele

Kuna projekti tulemus ehk juhendmaterjal õpetaja kui eestvedaja toetamiseks on abiks eelkõige kooli juhtkondadele, tutvustasime esmase tagasiside saamiseks kokkupanud juhendit ühele koolijuhile ja ühele arendusjuhile. Samuti on juhendiga tutvunud Tulevikukooli üks konsultantidest, Piret Oppi, kes saab selle oma töös kasutusele võtta. Oleme ka ise haridusasutustega seotud ning saame selle enda organisatsioonidesse kaasa võtta. Esmalt on vaja aga saada tagasisidet ning vajadusel sisse viia täiendusi, et juhend laiemasse kasutusse viia.

7. Rühmaliikmete õpikogemuse refleksioon

Jevgeni Suškevitš, ajaloo ja ühiskonnaõpetuse õpetaja: Selle projekti eesmärk oli luua mudel koolijuhtidele koolides ja alushariduses: kuidas toetada õpetajat kui eestvedajat. Me pidime leidma millised tegevused ja tegurid mõjutavad õpetaja soovi saada eestvedajaks. Minu põhitegevused selles rühmas oli seotud järgmise tegevusega: kasuliku materjali leidmine teema „Õpetaja kui eestvedaja“ kohta; intervjuude transkribeerimine ehk tekstiliseks

muutmine ja intervjuudest saadud teabe kodeerimine ehk projekti eesmärkidele vastava vajaliku ja kasuliku infode leidmine. Tänu sellele on arenenud minu kuulamisoskused; lugemisoskused; allika analüüsimise oskust ja saadud tulemuste esitamise oskust. Veel see projekt õpetas mind planeerima aega nii koosolekutel osalemiseks kui ka etteantud harjutuste sooritamiseks. See tagas, et sain projekti kallal töötada ja samal ajal pöörata piisavalt tähelepanu põhiainetele. Selle projekti raames näidati samuti kuidas on võimalik kasutada Jamboard'i ja Canva rakendused, mida saaksid aidata info levitamisel ja tabelite kujundamisel. Tänu neile me suutsime määrata tegevused mida õpetaja ise ja kooli juhtkond peaksid tegema, et toetada õpetaja eestvedaja rolli täitmist. See projekt pani mind mõistma, et õpetajaks olemine ei ole lihtne. Õpetaja ei ole ainult see, kes õpetab, vaid see on ka inimene, kes ise õpib pidevalt.

Eva Randoja, prantsuse keele õpetaja: Elu projekt andis võimaluse koostööks, aruteludeks ühise ja vajaliku eesmärgi nimel: kuidas koolielu paremaks muuta ning väljundina juhendi koolijuhile. Kohtumisi oli piisavalt, jäi aega iseseisvaks tööks. Mulle oli huvitav, kuidas juhendajad tegid omavahel koostööd, kuidas nad aega planeerisid ja kohtumisi juhtisid. Õppisin teaduspõhise töö põhimõtteid, artiklist kokkuvõtet kirjutama, paaristööd tegema, ühisaruteludes osalema, intervjuusid transkribeerima, analüüsi tegema, järeldusteni jõudma. Kindlustunde andis mentori osalemine, kes teemat valdas. Rühmal oli kohtumisi ülikoolis ja interneti keskkonnas, kasulikumad olid ühes ruumis viibimised. Mulle meeldis rühma sõbralik ja asjalik koostöö, mis andis hea lõpptulemuse. Aitäh.

Sirle Alekand, kasvatusteadused: Olles juba tegevõpetaja, sain oma kogemusest lähtuvalt tuua sisse praktilist ja kogemuslikku vaadet, millega ja kuidas saab kooli juhtkond toetada tulevast õpetajat kui eestvedajat. Oli huvitav kõrvutada uuringutest leitud tulemusi enda valmisolekuga asuda õpetaja kui eestvedaja rolli. Tänu õpetaja kui eestvedaja mudeli kokkupanemisele sain aru, kui õigel teel on minu enda õppeasutus, kus tõesti toetatakse õpetajate baasvajadusi (autonoomsus, (head) suhted, kompetentsus). ELU projekti raames oli huvitav teha koostööd teiste erialade inimestega, kes kõik tõid projekti oma lähenemise ja arusaamad. Me töötasime kõik ühise asja nimel.

Tairi Tali, sotsiaalpedagoogika: Sotsiaalpedagoogika on tihedalt seotud haridusega. Sotsiaalpedagoog on samuti lüli kooli töötajatest, kes saavad toetada eestvedavaid õpetajaid, anda nõu juhtkonnale ja panustada ise heade ideedega kooli heaolu parendamiseks. See projekt on hea tulevikuks panna kõrva taha, kuidas näeb välja hea koolikultuur, millised

peaksid olema suhted kolleegidega ja milline on hea juht haridusasutuses. Samuti on minule heaks teadmiseks (töötades hetkel õpetajana) kas ma sobiksin või tahaksin olla edaspidi eestvedav õpetaja või mitte. Projekti grupimeeskonnas olid erinevad huvitavad inimesed ja koostöö oli huvitav.

Jaanika-Kristen Sei, sotsiaalpedagoogika: Liitusin selle projektiga, sest see oli üks väheseid haridusega seotud projekte. Ootused alguses väga suured polnud, sest teema tundus võõras. Peale esimest kohtumist kui teemat täpsemalt selgitati, siis sai kõik selgeks ja olin valinud õige teemaga projekti. Projektis osalemine andis hea kogemuse just koostöö osas, et kuigi olime peaaegu kõik erinevatelt kursustelt, siis koostöö ikkagi sujus. Eriti meeldis mulle koostöö juhendajatega, kes olid motiveerivad ja toetavad. Polnud kordagi sellist tunnet, et oleksin jäänud üksi. Meie kõigiga arvestati. Saavutasime kõik varasemalt püstitatud eesmärgid. Kuigi algul polnud kindel kas valmis saab ka reaalne juhend, siis see ikkagi sai valmis ja tuli väga informatiivne. Sotsiaalpedagoogilises võtmes oli projekt kasulik, sest mina saan tulevikus toetada ja julgustada eesvedajaid kui õpetajaid ning ka koolijuhte.

Heidi Tiiter, sotsiaalpedagoogika: Projektis osalemine eesmärk oli minu jaoks eelkõige õige ELU projekti teema leidmine, mis kõnetaks ja millesse sooviksin panustada. Juhendajate poolne kirjeldus ja reaalne teema käsitus langesid väga hästi kokku ning see oli kaasahaarav, inspireerib ja arutelu tekitav ning mugavustsoonist välja astumist nõudev. Sotsiaalpedagoogi vaatest andis projekti sisu ülevaate võimalustest, et kõik kooli töötajad saavad panustada töökeskkonna paremaks muutmisse. Sain hea ülevaate, mida koolijuht saab ära teha ja kuidas panustada, seda just teoreetilisest vaatest ning uuringutulemuste põhisel. Töötades koolis administratiivsel kohal ja olles osa kooli personali sisekommunikatsiooni loomisest, personali toetuse vajalikkusest ja juhi oskustest selle loomisel oli see väärt vaade teooriasse, mille saan igapäeva töösse kaasa võtta. Isiklikus arengus näen enesekindluse tõusu, julgust ise intervjuud läbi viia ning neid koostada, andmebaasidest vajaliku info otsimist, rollide jagamise ja koostöö oskuse arengut. Koostöö erinevate erialade tudengitega näitas, et teiste kogemused ja vaade on väärt kuulamist. Juhendajate oskus grupitööd läbi viia ja grupidünaamikat soodustada näitas, kui oluline on rühmatöö meetodite õige kasutamine, selle võtan kindlasti endaga kaasa.

8. Kasutatud allikad:

1. Eisenschmidt, E., Reiska, E., & Oder, T. (2015). Novice teachers perception of senior management support and its connection with involvement in school development and collegial co-operation. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri. Estonian Journal of Education*, 3(1), Article 1. <https://doi.org/10.12697/eha.2015.3.1.07>
2. Hunzicker, J. (2017). From teacher to teacher leader: A conceptual model. *International journal of teacher leadership*, 8(2), 1-27.
3. Oppi, P. (2023). *Teacher Leadership - Supporting Teachers' Collaborative Learning In Estonian Schools*. [Doktoritöö, Tallinna Ülikool]. ETERA. <https://www.etera.ee/zoom/200416/view?page=3&p=separate&search=piret%20oppi&tool=search&view=306,540,1340,522>
4. Schott, C., Van Roekel, H., & Tummers, L. G. (2020). Teacher leadership: A systematic review, methodological quality assessment and conceptual framework. *Educational Research Review*, 31, 100352. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2020.100352>
5. Snoek, M. (2014). *Developing teacher leadership and its impact in schools*. Amsterdam University Press.
6. Wenner, J. A., & Campbell, T. (2017). The Theoretical and Empirical Basis of Teacher Leadership: A Review of the Literature. *Review of Educational Research*, 87(1), 134–171. <https://doi.org/10.3102/0034654316653478>
7. York-Barr, J., & Duke, K. (2004). What Do We Know About Teacher Leadership? Findings From Two Decades of Scholarship. *Review of Educational Research*, 74(3), 255–316. <https://doi.org/10.3102/00346543074003255>